

Тетяна Миськевич,

аспірант, мол. наук. співроб.,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

БІБЛІОТЕКИ В СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ: РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЧЕРЕЗ НЕФОРМАЛЬНУ ОСВІТУ

У статті висвітлено основні тенденції суспільного розвитку, що демонструють посилення ролі неформальної освіти як суттєвої складової безперервного навчання. Зосереджено увагу на необхідності адаптації суспільства до динаміки інформаційних процесів, у зв'язку з чим відзначено важливість розвитку сучасної освітньої галузі у напрямі розв'язання проблеми особистісно-соціального аспекту інформаційної нерівності. Проаналізовано вітчизняну та зарубіжну практику організації бібліотечної роботи з впровадження освітніх програм для дорослого населення. Зокрема, обґрунтовано важливість реалізації моделі відкритої освіти, у якій бібліотеки ставатимуть вузлами, що з'єднують локальну систему навчання з глобальними ресурсами інформації і знань.

Ключові слова: безперервна освіта, неформальна освіта, освіта дорослих, інформаційна нерівність, інформаційна соціалізація, освітні центри в бібліотеках.

Інформація та знання набули значення фундаментального ресурсу розвитку постіндустріального суспільства. При цьому, на відміну від сировинних й енергетичних джерел, інформаційний ресурс видається практично невичерпним і рівень його споживання постійно зростає. Тенденції суспільного розвитку демонструють, що знання стають самостійною силою та основним капіталом країни, адже саме знання, інновації та способи їх практичного застосування все частіше виступають як джерела прибутку.

Економічні перетворення в сучасному суспільстві, що характеризуються зростаючими інформаційними потоками та високотехнологічністю виробництва, змушують людину постійно оновлювати свої знання, уміння й навички, щоб залишатися компетентним і затребуваним фахівцем, здатним до успішної реалізації в професійній діяльності.

Дослідники прогнозують, що в найближчій перспективі людям потрібно бути готовими не тільки до постійного підвищення професійної кваліфікації, а й до неодноразової зміни професії впродовж життя. Тому, в умовах нинішніх соціально-економічних та культурних перетворень, інформація та знання, будучи інтелектуальним надбанням суспільств, повинні розглядатися як важлива складова соціальних інвестицій, здійснювання яких радикально змінює місце освіти в структурі суспільного життя.

У наш час стає очевидною вирішальна роль національної освіти як складової інформаційного простору у підготовці населення до нових умов життєдіяльності в інформаційному суспільстві – саме освіта є тим соціальним інститутом, що формує потреби майбутнього. Водночас значення якості та ефективності системи освіти сьогодні значно зростає в контексті запобігання проявам негативних тенденцій на шляху переходу країни до нового інформаційного суспільства, що проявляються в загостренні однієї з найскладніших глобальних проблем сучасності – проблеми подолання інформаційної нерівності.

Виникнення явища інформаційної нерівності пов'язане з актуалізацією ризиків та проблем адаптації суспільства до динаміки інформаційних процесів як на колективному, так і на індивідуальному рівні – від держав і регіонів, до окремих людей, які з огляду на різні чинники (вікові, фізіологічні, соціальні) відчують нерівність в освоєнні інформаційного ресурсу та використання його для сталого розвитку. Так, країни і регіони, організації та окремі люди, які виявляються здатними ефективно використовувати можливості нового інформаційного середовища для підвищення свого компетентісно-кваліфікаційного рівня, а також для цілей науково-технічного та соціально-економічного розвитку, отримують істотні переваги перед іншими суб'єктами світового співтовариства, які при цьому витісняються на узбіччя сучасного розвитку цивілізації. У працях сучасних дослідників поняття інформаційної нерівності трактується як різновид соціальної нерівності.

Поряд з географічним, економічним, технологічним та іншими факторами, що обумовлюють зростання інформаційного бар'єра, особливої уваги дослідників привертає особистісно-соціальний вимір інформаційної нерівності, обумовлений швидкою зміною вимог до професійної компетентності працівників та необхідністю у відповідній соціальній

адаптації особистості. Зростання попиту на знання потребує, у свою чергу, створення нових засобів і способів задоволення цієї потреби та задіяння повною мірою переваг епохи глобальної інформатизації для надання ресурсів і додаткових можливостей у самореалізації особистості.

Відтак, задля вирішення завдань нової складової соціалізації населення в сучасному суспільстві – інформаційної соціалізації – стає важливим ґрунтовний перегляд традиційних освітніх систем і технологій навчання та впровадження перспективних, що реалізують концепції випереджаючої освіти, орієнтованої на потреби інформаційного суспільства. Розвиток сучасної освітньої галузі, спрямованої на розв'язання проблеми особистісно-соціального аспекту інформаційної нерівності, тісно пов'язаний з реалізацією концепції безперервної освіти та посилення у зв'язку з цим позицій неформальної освіти.

Доступність якісної освіти впродовж життя стає все більш важливим компонентом загального соціально-економічного та культурного розвитку кожної держави, проте в країнах, у яких на фоні соціально-економічної відсталості відбуваються бурхливі процеси реформування державного устрою, політичної системи і формування громадянського суспільства, інформаційна нерівність, накладаючись на індустріальну відсталість, разом створюють подвійний технологічний розрив [1, с. 10]. За відсутності в такій ситуації національної політики, чіткої структури, критеріїв якості та інших умов, необхідних для ефективного функціонування неформальної освіти, можливість доступу до безперервної освіти, яка гарантує конкурентоспроможність дорослого населення, якщо не унеможливиться, то суттєво ускладнюється. Ця проблема повною мірою стосується й України, оскільки існуючі соціально-економічні негаразди, пов'язані з масовим безробіттям та демографічною кризою в країні, значно загострюють наслідки військового конфлікту на Сході, зокрема, постають проблемні питання адаптації та працевлаштування вимушених переселенців і учасників бойових дій.

Сьогодні посилення існуючого дисбалансу між вимогами ринку праці й пропозицією освітніх послуг доводить, що повноцінний розвиток особистості стає неможливим без здатності до активної участі в мінливих суспільних процесах й адаптації в умовах зростаючої мобільності. Такого роду дисонанс покликана компенсувати саме безперервна

освіта, зорієнтована на освіту дорослих громадян задля довготривалого підтримання їх креативного та іноваційного потенціалу, а отже, і для забезпечення соціально-культурного прогресу держави в цілому.

Концепція безперервної освіти ²¹ виникла в 70-х роках минулого століття, з її появою змінювалися суспільні уявлення про освіту: відмова від трактування освіти лише як початкового етапу життя людини та перехід до її нового розуміння – освіта має чергуватися періодами трудової діяльності впродовж всього життя людини. Цей підхід був започаткований у доктрині людського капіталу (Т. Шульг, Г. Беккер) та отримав подальшого розвитку в теоріях постіндустріалізму (Д. Белл, П. Друкер, В. Іноземцев, М. Кастельс, І. Нонака, М. Портер, Е. Тоффлер). У наші дні дослідженню проблематики безперервної освіти свої праці присвячують: Б. Ананьєв, В. Андрущенко, Л. Антошкіна, Ф. Кумбс, Л. Семів, О. Степанова, Р. Патори, О. Чикуров та ін.

Педагогічна енциклопедія дає категорії «безперервної освіти» близько десятка визначень [2], узагальнюючи які, під безперервністю освіти ми розуміємо стадійний і цілісний довічний процес, що забезпечує поступальний розвиток творчого потенціалу особистості і всебічне збагачення її духовного світу. Це дослідження ставить на меті аналіз проблеми неформальної освіти для дорослих як складової безперервного навчання.

Термін «неформальна освіта» (non formal education) використовується для характеристики освітнього процесу, організованого поза межами традиційної (формальної, нормативної) освітньої системи й призначений для задоволення пізнавальних потреб певної групи людей. На думку зарубіжних експертів, цей термін набув поширення при характеристиці освіти країн, що розвиваються, не випадково. У цих країнах офіційна система освіти є доступною лише для невеликої частини населення, тоді як неформальна освіта створює більш дешевий та доступний шлях до освіти усім, навіть найбіднішим, прошаркам населення [3, с. 168].

Ретроспективний аналіз становлення неформальної освіти у світі демонструє той факт, що тривалий час її співіснування з формальними навчальними закладами супроводжувалося протиставленням цих видів

²¹ Вважається, що термін «безперервне навчання» був уперше використаний у 1968 р. у матеріалах генеральної конференції ЮНЕСКО

едукативної діяльності, проте на сучасному етапі розвитку суспільства знань з помітним зростанням потреби в неформальній освіті, має місце усвідомлення як науковцями, так і суспільством того факту, що обидві форми освіти в жодному випадку не заперечують, а, навпаки, доповнюють одна одну. Більше того, закономірності трансформаційних процесів в освітній галузі дають змогу зробити припущення, що через декілька років неформальна освіта стане домінуючою у системі безперервної освіти.

Розвиток неформальної освіти як вагомого чинника розбудови демократичних процесів в освіті висвітлений у наукових працях Р. Дейва, М. Ераута, Х. Коллі, М. Ноулеса, Д. Філда, П. Фордхема, П. Ходкінсона та ін. Разом з тим слід зауважити недостатню розробленість теоретичного аспекту цієї проблематики: у науковій літературі для відображення специфіки неформальної освіти використовуються різні терміни, кожен з яких має свої особливості: «неформальна освіта» (non formal education), «освіта дорослих поза стінами» (adult education beyond the walls), «продовження професійної освіти та навчання» (continuing vocational education and training), «освіта дорослих» (adult education); «продовжена освіта» (continuing education); «подальша освіта» (further education); «відновлювана освіта» (recurrent education) як освіта протягом всього життя шляхом чергування навчання з іншими видами діяльності, головним чином з роботою; «перманентна освіта» (permanent education); «освіта протягом життя» (lifelong education); «навчання протягом життя» (lifelong learning), «вищі навчальні заклади для дорослих» (university adult education extension classes), «загальнокультурна додаткова освіта», не пов'язана з трудовою діяльністю (life qualification) та ін²².

Нині зростає різноманіття пізнавально-інформаційних запитів різних верств населення неможливо задовольнити в рамках існуючих форм традиційної освіти – вищі навчальні заклади не здатні повною мірою забезпечити своїх випускників достатнім обсягом знань на всю подальшу професійну діяльність. До прикладу, одиниця виміру старіння знань фахівця, прийнята в США – період «напіврозпаду» компетентності,

²² Частково поняття «неформальна освіта дорослих» збігається з поняттям «додаткова освіта».

тобто зниження її на 50% унаслідок появи нової інформації, показує, що за багатьма професіями цей період настає менш ніж через п'ять років, тобто стосовно до нашої системи вищої освіти часто раніше, ніж закінчується навчання. Розв'язання проблеми полягає в переході до освіти протягом життя, де базова освіта періодично повинна доповнюватися програмами додаткової освіти, зокрема неформальної, і організовується не як кінцева, завершена, а лише як основа, фундамент, що доповнюється іншими програмами [4].

У розвинутих країнах світу неформальна освіта вже перетворилася на впливову й самостійну ланку національної системи освіти, соціальне значення якої істотно посилюється сучасною демографічною ситуацією. Так, за даними Інституту ЮНЕСКО, у розвинутих країнах світу кількість дорослих учасників освітніх програм набагато перевищує кількість дітей і підлітків, які навчаються. Крім того, у цих же країнах різноманітною освітньою й просвітницькою діяльністю охоплено до 40–50% дорослого населення. Зміна акцентів від первинної (початкової, середньої, вищої) освіти до неперервної, яка триває протягом усіх періодів дорослого життя, характерна майже в усьому світі [5].

У цих обставинах активними партнерами формальної освітньої системи стають різні установи та соціальні інститути, що переймають на себе освітні функції. На нашу думку, *великим потенціалом до перетворення на потужні локальні центри безперервної освіти сьогодні володіють бібліотечні заклади, які, трансформуючись та розвиваючись разом із суспільством, беруть на себе роль громадських центрів – освітніх, інформаційних, культурних, просвітницьких, соціальних тощо. Практика організації бібліотечної роботи зарубіжних країн демонструє успішні приклади впровадження освітніх програм для дорослого населення.* Так, бібліотеки США, плідно співпрацюючи з Американською асоціацією безперервного навчання для дорослих (American Association for Adult and Continuing Education), відкривають у себе освітні центри LifeLong Learning, де пропонують широкий спектр інформаційних і культурних навчальних програм для користувачів будь-якого соціального становища та віку, включаючи спеціалізовані тренінгові програми для приватних підприємств та організацій. Такі можливості пропонують, зокрема, Providence Public Library, Vigo County Public Library, Cuyahoga County Public Library, East Bonner County Library District, Scotts Valley Library та ін.

Водночас достатньо велика увага приділяється потребам людей похилого віку, про що свідчить практика кооперації бібліотек США з геронтологами – фахівцями, які досліджують процеси старіння з різних сторін: біологічної, медичної, соціальної, психологічної. Справжнім відкриттям стала програма-практикум, розроблена для бібліотек американським геронтологом Д. Додс (D. Dodds), що дає змогу працювати з людьми, які страждають деменцією або на хворобу Альцгеймера. Пілотний проект, проведений 2014 р. у Santa Cruz Public Library з використанням спеціального програмного забезпечення (додатки для планшетів Sing Fit і Swaha) та відповідного оснащення, довів свою ефективність, а також отримав позитивні відгуки користувачів [6].

У країнах ЄС головуючу роль у впровадженні багатьох програм, спрямованих на реалізацію постулатів, висунутих розробниками ідеї безперервної освіти, відіграє Європейська асоціація освіти дорослих (ЕАЕА) – неурядова організація неформальної освіти дорослих у Європі зі 142 членськими організаціями в 44 країнах (понад 60 млн студентів у Європі) [7]. Здійснюючи політику неформальної освіти дорослих та навчання протягом усього життя, ЕАЕА співпрацює з різними установами ЄС, національними та регіональними урядами й багатьма міжнародними та національними неурядовими організаціями, наприклад Радою Європи, Міжнародною радою з питань освіти дорослих (ІСАЕ), ЮНЕСКО та Американською асоціацією дорослих та безперервної освіти (АААСЕ).

Одним з найвідоміших проектів ЕАЕА став Grundtvig, названий на честь видатного датського просвітителя, філософа та громадського діяча Миколи Фредеріка Северина Грундтвіга (1783–1872). Ця програма відкрита до співпраці в галузі освіти для дорослих як з формальними освітніми закладами, так і з неформальними – асоціаціями, бібліотеками, громадськими організаціями, музеями тощо. Grundtvig ставить на меті модернізацію та оновлення знань зрілих і досвідчених людей, а також розвиток європейського співробітництва між центрами освіти дорослих. Адресатами програми є особи, які мають намір продовжити освіту та потребують підготовки до активної участі в суспільному житті – підвищення свого культурного рівня, актуалізації загальних кваліфікацій і компетенцій, забезпечення можливості доступу до реалізації програм безперервної освіти. Проект Grundtvig охоплює вчителів,

тренерів, співробітників, дорослих учнів та передбачає випуск величезної кількості наочного матеріалу, створення консультаційних центрів. Основними напрямками проекту є вивчення іноземних мов, комп'ютера та Інтернету, культурології, отримання інших базових знань.

Загалом, функціонування неформальної освіти в ЄС охоплює цілий ряд програм, що розробляються для всіх вікових груп та освітніх рівнів. Важливою ланкою неформальної освіти у Європі видаються «Вищі народні школи», серед яких на окрему увагу заслуговує освітня система Volkshochschule в Німеччині, що має більш ніж 100-літню історію. Volkshochschule визнано однією з найбільш відомих і потужних у світі систем освіти для дорослих. Сьогодні такі школи надають не тільки професійну, а й громадянську освіту, спрямовану на інтеграцію суспільства, діють програми для навчання людей з обмеженими можливостями; також достатньо успішно виконуються завдання із соціалізації біженців. Вочевидь, принципи роботи німецьких Volkshochschule можуть стати в нагоді при організації подібних системних проєктів і на базі українських бібліотек.

За статистикою, частина дорослих, які навчаються в системі формальної і неформальної освіти, на початку XXI ст. у країнах Європейського Союзу перевищувала 37%. Найвищих показників досягли Швеція – 73%, Норвегія і Фінляндія – по 55%. Україна за рівнем участі дорослого населення в різних освітніх програмах належить до четвертої, останньої групи країн, у яких кількість дорослих громадян, які навчаються, становить менше 15%. Сучасна освіта дорослих у нашій державі представлена переважно системою післядипломної освіти, яка забезпечує підвищення фахової кваліфікації: 500 державних і недержавних вишів, галузеві (при міністерствах і відомствах) навчальні підрозділи. Загалом щорічно через таку систему навчання проходять понад 300 тис. фахівців, що недостатньо з огляду на необхідність задля ефективної реалізації суспільних перетворень принципово по-новому (за змістом, характером) перенавчити не менш як 25% дорослого працездатного населення країни [8].

На жаль, обсягів фінансування з державного бюджету України катастрофічно не вистачає для забезпечення мінімального, принаймні раз на п'ять років, системного навчання працівників усіх видів економічної діяльності. Розвиток освіти для дорослих гальмується невизначеністю статусу освіти дорослих у суспільстві, що унеможливорює розвиток

цілісної системи освіти впродовж життя та відсутністю у структурі Міністерства освіти і науки України підрозділів достатньої потужності, необхідних для розвитку, координації та управління якістю освіти дорослих.

Окрім вищезгаданої післядипломної перекваліфікації, навчання дорослих в Україні охоплює такі напрями неформальної освіти: поза-шкільна освіта, шкільне та студентське самоврядування (через можливість набуття управлінських, організаторських, комунікативних та інших здібностей), освітні ініціативи, спрямовані на розвиток додаткових здібностей та навичок (комп'ютерні та мовні курси, гуртки за інтересами тощо). Різноманітну діяльність, спрямовану на задоволення освітніх потреб дорослого населення, розгортає ряд громадських організацій-членів Української асоціації освіти для дорослих, серед яких ГО «Українська асоціація міст, що навчаються», ГО «Центр соціально-освітніх ініціатив», ГО «Рух української неформальної освіти», ГО «Золоті роки», ГО «Поклик поколінь» та ін.

Зауважимо, що з огляду на соціально-економічні зміни останніх десятиліть в Україні, наслідками яких стали суттєве зменшення народжуваності та значне збільшення частки населення літнього та похилого віку, посилення уваги потребує питання підтримки активного довголіття людей третього віку. У цьому контексті є показовим інноваційний проект «Університети третього віку», діяльність яких на практиці реалізує принцип навчання впродовж життя та сприяє послабленню соціальної диференціації в суспільстві, надаючи людям похилого віку нових можливостей для самореалізації. Довідково: у світовій практиці «Університети третього віку» почали активно засновувати з 1972 р. На сьогодні близько 25 тис. таких закладів розгорнули успішну діяльність у 130 країнах.

На виконання наказу Міністерства соціальної політики України від 25.08.2011 р. № 326 «Про впровадження соціально-педагогічної послуги «Університет третього віку»» територіальними центрами соціального обслуговування на місцях почали організовуватися освітні центри для навчання людей похилого віку²³. Послуги «Університетами третього віку» надаються безкоштовно та проводяться згідно із затвердженими програмами та планами. До організації центрів залучаються фахівці

²³ В Україні перший виш для літніх людей було відкрито у 2008 р. у Ковелі.

місцевих органів влади, місцевих управлінь праці та соціального захисту населення, охорони здоров'я, юстиції, Пенсійного фонду України, служби зайнятості, територіального центру. Навчання в «Університетах третього віку» здійснюється як викладачами, так і волонтерами – студентами вищих навчальних закладів, які мають відповідну освіту і досвід. Заняття проводяться у формі лекцій з обговореннями, екскурсій, подорожей, концертів тощо. Відкрито факультети «Здорового способу життя», «Психології та права», «Соціально-активної життєвої позиції», «Культурно-мистецький», «Комунікаційних та інформаційних технологій», «Філологічний», «Краєзнавства», «Хорового співу», «Літературно-художній» та ін.

Примітно, що частину «Університетів третього віку» в різних регіонах нашої держави відкрито на базі місцевих книгозбірень, що, на нашу думку, видається доволі логічним з огляду на такі беззаперечні переваги бібліотечних установ, як їх авторитетний статус, досвід масового обслуговування, кадровий та матеріально-технічний ресурс, фундаментальність і системність. Саме тому на часі розглядати сучасні бібліотеки як готові платформи задля втілення ідеї реалізації освітніх програм для користувачів різного віку, що передбачатимуть організацію народних шкіл, різноманітних курсів, лекцій, тренінгів, дискусійних клубів і проектних груп, консультаційних, технічних, спортивних, оздоровчих, реабілітаційних, комп'ютерних та інших центрів.

У цьому контексті, для вітчизняних бібліотек певні перспективи надаватиме співпраця з *представництвами міжнародних організацій в Україні, що реалізують партнерські програми з поліпшення якості життя через освіту дорослих і навчання впродовж життя, передусім, ідеться про «Онлайн платформу неформальної освіти», що реалізується за підтримки Представництва DVV International в Україні, «Міжнародний Центр Неформальної Освіти» та «Українську асоціацію освіти дорослих» (на офіційному сайті цієї організації, серед інших партнерів, зазначається лише одна українська бібліотечна установа – Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського).*

Також, з огляду на закономірності в розвитку безперервної освіти у світі, а саме, той факт, що самоосвіта і самонавчання стають дедалі популярнішим продуктом на ринку освітніх послуг, перспективним видається бачення сучасних книгозбірень як свого роду доменів дистан-

ційного навчання. Розвиток інформаційних і комунікаційних технологій вже заклав підґрунтя для створення інформаційних мереж, які надають користувачам навіть невеликих місцевих публічних бібліотек доступ до всесвітніх джерел інформації, тож у суспільстві безперервного навчання – формального або неформального характеру – саме публічні бібліотеки ставатимуть тими вузлами, що з'єднуюватимуть локальну систему навчання з глобальними ресурсами інформації і знань. Розширюючи освітній простір та реалізуючи модель відкритої освіти через посилення інтеграції різноманітних освітніх структур, дистанційна освіта сприяє подоланню інформаційної нерівності в суспільстві.

Отже, у формуванні ефективної та дієвої системи, націленої на підготовку громадян до життєдіяльності в інформаційному суспільстві, що набуває загальнодержавного значення, вітчизняним бібліотечним установам належать стратегічні роль та значення. Зважаючи на це, актуалізуються питання трансформації бібліотеки як обслуговуючої структури на шляху вдосконалення роботи у напрямі задоволення нових потреб і вимог сучасного користувача. Відтак питання розробки та впровадження нових підходів до розв'язання проблеми соціальної та інформаційної нерівності мають стати одними з пріоритетних напрямів досліджень у сучасному бібліотекознавстві.

Література

1. *Шейко В. М.* Формування креативної системи освіти як умова функціонування сучасної глобалізаційної цивілізації / В. М. Шейко // *Культура України*. – 2015. – № 49. – С. 4–20.
2. Национальная педагогическая энциклопедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://didacts.ru/termin/neprieryvnoe-obrazovanie.html>. – Дата обращения: 04.08.2017. – Загл. с экрана.
3. *Митина А. М.* Дополнительное образование взрослых за рубежом: Концептуальное становление и развитие / А. М. Митина. – Москва : Наука, 2004. – 345 с.
4. Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень : офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/252/>. – Дата перегляду: 15.07.2017. – Назва з екрана.

5. Лук'янова Л. Б. Неформальна освіта дорослих як невід'ємна складова освіти впродовж життя [Електронний ресурс] / Л. Б. Лук'янова. – Режим доступу: <http://qps.ru/A3 sxС>. – Назва з екрана.

6. Schwartz M. A Place To Feel Smart Again [Electronic resource] / M. Schwartz // Library journal. – 2015. – 04.08. – Mode of access: <http://lj.libraryjournal.com/2015/08/lj-in-print/a-place-to-feel-smart-again-the-digital-shift/>. – Date of access: 10.07.2017. – Title from the screen.

7. The European Association for the Education of Adults (EAEA) [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.eaea.org/en/eaea/about-us.html>. – Title from the screen.

8. Освіта дорослих – невід'ємна складова освіти впродовж життя [Електронний ресурс] // uaod.org.ua. – Режим доступу: http://www.uaod.org.ua/data/PRO_OSVITU_DOROSLYH/national_report.pdf. – Назва з екрана.

9. Огарев Е. И. Образование взрослых: основные понятия и термины (Тезаурус) / Е. И. Огарев. – Санкт-Петербург : ИОВ РАО, 2005. – 344 с.

10. Соловов А. В. Дистанционное обучение как новая форма образовательных услуг (аналитический обзор состояния ДО в мире) [Электронный ресурс] / А. В. Соловов. – Режим доступа: <http://cnit.ssau.ru/do/index.htm#Content>. – Загл. с экрана.

11. Mjöberg A. Libraries' democratic role [Electronic resource] / A. Mjöberg // IFLA Public libraries Section Blog. – 2017. – 28.02. – Mode of access: <https://blogs.ifla.org/public-libraries/2017/02/28/libraries-democratic-role/>. – Date of access: 17.07.2017. – Title from the screen.

12. Тоффлер Э. Третья волна / Э. Тоффлер. – Москва : АСТ, 2004. – 784 с.

13. Харківська А. А. Lifelong learning – сучасні проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / А. А. Харківська. – Режим доступу: <file:///C:/Users/hhh/Downloads/lifelong-learning-sovremennye-problemy-i-puti-ih-resheniya.pdf>. – Назва з екрана.

14. Давидов П. Безперевніть освіти – виклик сучасності / П. Давидов // Особистість, суспільство, політика – 2015: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (20–21 трав. 2015 р.). – Люблін, 2015. – С. 14–17.

References

1. Sheyko, V. M. (2015). Formuvannya kreatyvnoyi systemy osvity yak umova funktsionuvannya suchasnoyi hlobalizatsiynoyi tsyvilizatsiyi [Formation of the creative education system as a condition for the functioning of a global civilization]. *Kultura Ukrayiny – The Culture of Ukraine*, no. 49, pp. 4–20 [in Ukrainian].
2. Natsionalnaya pedagogicheskaya entsiklopediya [National Pedagogical Encyclopedia]. Retrieved from <http://didacts.ru/termin/nepriyvatnoe-obrazovanie.html> [in Russian].
3. Mitina, A. M. (2004). Dopolnitelnoe obrazovanie vzroslykh za rubezhom: Kontseptualnoe stanovlenie i razvitie [Additional adult education abroad: Conceptual formation and development]. Moscow: Nauka [in Russian].
4. Osvita protyahom zhyttya: svitovyy dosvid i ukrayinska praktyka [Life-long education: world experience and Ukrainian practice]. *www.niss.gov.ua*. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/252/> [in Ukrainian].
5. Lukyanova, L. B. Neformalna osvita doroslykh yak nevidyemna skladova osvity vprodovzh zhyttya [Informal education of adults as an integral part of life-long education]. Retrieved from http://qps.ru/A3_sxC [in Ukrainian].
6. Schwartz, M. (2015). A Place To Feel Smart Again. *Library journal*. Retrieved from <http://lj.libraryjournal.com/2015/08/lj-in-print/a-place-to-feel-smart-again-the-digital-shift/> [in English].
7. The European Association for the Education of Adults (EAEA). Retrieved from <http://www.eaea.org/en/eaea/about-us.html> [in English].
8. Osvita doroslykh – nevidyemna skladova osvity vprodovzh zhyttya [Adult education as an integral part of education throughout life]. *uaod.org.ua*. Retrieved from http://www.uaod.org.ua/data/PRO_OSVITU_DOROSLYH/national_report.pdf. [in Ukrainian].
9. Ogarev, E. I. (2005). Obrazovanie vzroslykh: osnovnyie ponyatiya i terminy [Adult Education: Basic Concepts and Terms]. St. Petersburg [in Russian].
10. Solovov, A. V. Distantcionnoe obuchenie kak novaya forma obrazovatelnykh uslug [Distance learning as a new form of educational services]. Retrieved from <http://cnit.ssau.ru/do/index.htm#Content> [in Russian].
11. Mjöberg, A. (2017). Libraries' democratic role. IFLA Public libraries

Section Blog. Retrieved from <https://blogs.ifla.org/public-libraries/2017/02/28/libraries-democratic-role/> [in English].

12. Toffler, E. (2004). *Tretya volna* [The Third Wave]. Moscow: ACT [in Russian].

13. Kharkivska, A. A. Lifelong learning – suchasni problemy ta shlyakhy yikh vyrishennya [Modern problems and ways to solve them]. Retrieved from file:///C:/Users/hhh/Downloads/lifelong-learning-sovremennye-problemy-i-puti-ih-resheniya.pdf [in Ukrainian].

14. Davydov, P. (2015). Bezperevnist osvity – vyklyk suchasnosti [Continuity of education as a challenge to modernity]. *Osobystist, suspilstvo, polityka – 2015: materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (20–21 trav. 2015 r.) – Personality, Society, Politics: II Mizhnarodna Naukovo-Praktychna Konferentsiya (20–21 trav. 2015 r.) – 2 nd International Scientific and Sractical Conference* (pp. 14–17). Lublin [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 16.08.2017.

Tetyana Myskevych,

Ph.D. Student, Junior Research Associate,
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Libraries in the System of Lifelong Learning: Implementation of the Tasks of Information Socialization through Non-Formal Education

The article highlights the main trends of social development, which demonstrate the strengthening of the role of non-formal education as an essential component of lifelong learning. Focus is on needs of society to adapt to the dynamics of information processes, and in this regard the importance of the development of modern educational sector in solving the problem of personal and social aspect of information inequality is noted.

Features of organization of partner educational programs in libraries of Ukraine and abroad are analyzed. Particularly, the necessity of implementation of an open educational model in which libraries become nodes connecting the local learning system with global information and knowledge resources is justified.

The subject of interest is the formation of effective and efficient system which aims at preparing citizens for life in informational society and in which library institutions acquire a strategic role and significance.

Keywords: lifelong learning, non-formal education, adult education, information inequality, information socialization, libraries educational centers.